

Vergaderjaar 2024–2025

32 317

JBZ-Raad

Nr. 925

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN DE MINISTER VAN ASIEL EN MIGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2024

Hierbij bieden wij uw Kamer, mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het verslag aan van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ-Raad) op 12 en 13 december 2024 in Brussel. De Minister van Asiel en Migratie, de Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris Rechtsbescherming namen deel.

Ook informeren wij uw Kamer hieronder over de bijeenkomst van de Coalitie van Europese landen tegen georganiseerde criminaliteit, over de kopgroep contraterrorisme en een toezegging gedaan over organisaties zoals Samidoun¹ en over een intentieverklaring politiesamenwerking. Daarnaast wordt er een terugkoppeling gegeven van de Calaisgroep en wordt teruggekomen op het stopzetten van de financiële ondersteuning aan de Landelijke Vreemdelingen Voorziening.

Coalitie van Europese landen tegen georganiseerde criminaliteit

Voorafgaand aan de JBZ-Raad organiseerde Nederland een bijeenkomst van de Coalitie van zeven Europese landen tegen georganiseerde criminaliteit. Daar sprak de Minister van Justitie en Veiligheid met Duitsland, Zweden, Frankrijk, Spanje, België, Italië en met de nieuwe Eurocommissaris voor Interne Zaken en Migratie Magnus Brunner over de prioriteiten in de aanpak van de georganiseerde en ondermijnende criminaliteit de komende periode. Het belang van verdere samenwerking ten aanzien van de havens, de samenwerking met Latijns-Amerika, het verder brengen van de bestuurlijke aanpak en het bestrijden van voortgezet crimineel handelen in detentie kwamen aan de orde. De Commissie blikte vooruit op de te ontwikkelen EU-veiligheidsstrategie, die met pijlers als een integrale aanpak, aandacht voor zowel de offline als

¹ Zoals toegezegd in de beantwoording op de Kamervragen van de leden Eerdmans (JA21) en Bikker (ChristenUnie), Aanhangsel Handelingen II, 2024/25, nr. 836.

online-dimensie van veiligheid en *security-by design* de basis zal vormen voor de komende Commissie-ambtsperiode.

Kopgroep contraterrorisme en toezegging Samidoun

Voor de start van de JBZ-Raad vond ook een kopgroep contraterrorisme bijeenkomst plaats waar Nederland, België, Zweden, Frankrijk, Finland, Oostenrijk, Duitsland en de EU contraterrorismecoördinator (EU CTC) aan deelnamen. Er vond een uitwisseling plaats over maatregelen ter bescherming van de Joodse gemeenschap in de EU en over statelijke actoren die criminele netwerken inzetten bij voor terrorisme binnen de EU.

En marge van de JBZ-Raad heeft de Minister van Justitie en Veiligheid daarnaast met de Duitse Minister van Binnenlandse Zaken, Nancy Faeser, gesproken over het verbieden van organisaties zoals Samidoun. Aangegeven is dat Nederland graag meer van Duitsland leert en dat een Nederlandse ambtelijke delegatie hiervoor graag op bezoek komt. Duitsland reageerde hier positief op.

Intentieverklaring politiesamenwerking Duitsland-Nederland

En marge van de JBZ-Raad is verder een intentieverklaring ondertekend door de Minister van Justitie en Veiligheid en zijn Duitse counterpart Minister Nancy Faeser. Deze intentieverklaring benadrukt de wens om de bestaande bilaterale politiesamenwerking uit te breiden en (indien gewenst) te actualiseren. De uitbreiding ziet op het aangaan van een nieuw bilateraal verdrag voor grensoverschrijdende inzet van speciale interventie eenheden, zoals de Dienst Speciale Interventies (DSI). De actualisatie ziet op het inventariseren van de behoefte en noodzaak voor herziening van het al bestaande politiesamenwerkingsverdrag tussen Duitsland en Nederland (Verdrag van Enschede, 2005). Het kabinet is tevreden met deze eerste stap. De verklaring versterkt de samenwerking in de gezamenlijke aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit, zoals georganiseerde misdaad en terrorisme.

Calaisgroep

Op 10 december jl. nam de Minister van Asiel en Migratie deel aan een ministeriële bijeenkomst van de zogenaamde «Calais Groep» in Londen. Het is de vierde keer dat deze groep (Nederland, België, Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en de Europese Commissie) op ministerieel niveau samenkwam. In Calais-verband bespreken de landen operationele samenwerking om irreguliere migratie en mensensmokkel tegen te gaan. Deze bijeenkomst vond plaats op uitnodiging van de Ministers van Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, in aanwezigheid van Europol en Frontex. Na afloop van de bijeenkomst is een actieplan gepubliceerd met de prioriteiten waar de Calais Groep de komende periode op zal focussen: preventieve communicatie in herkomst- en doorreislanden, versterkte samenwerking op het gebied van rechtshandhaving via Europol, het verstoren van financieringsstromen en het verstoren van het gebruik van sociale media van mensensmokkelnetwerken, en samenwerking op data-uitwisseling.²

² Het volledige actieplan is te vinden via: <https://www.gov.uk/government/publications/calais-group-priority-plan/calais-group-priority-plan-on-counteracting-migrant-smuggling-for-2025>

Stopzetten financiële ondersteuning Landelijke Vreemdelingenvoorziening (LVV)

In het tweeminutendebat van 11 december jl. heeft de Minister van Asiel en Migratie aan het lid Ceder toegezegd schriftelijk nader in te gaan op een recente uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (EU) in relatie tot het stopzetten van de financiële ondersteuning aan de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV). Het kabinet verwijst u hiervoor naar de brief over de stand van zaken beëindiging LVV.³

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D.M. van Weel

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
T.H.D. Struycken

De Minister van Asiel en Migratie,
M.H.M. Faber-van de Klashorst

³ Brief van 18 december 2024, Kamerstukken II 2024–25, 19 637, nr. 3326.

I. Binnenlandse Zaken

Belangrijkste resultaten

- De JBZ-Raad nam het besluit voor de opheffing van de personencontroles aan de landbinnengrenzen met en tussen Bulgarije en Roemenië vanaf 1 januari 2025.
- Een blokkerende minderheid van lidstaten waaronder Nederland, gaf aan de gedeeltelijke algemene oriëntatie voor de CSAM-Verordening niet te kunnen steunen en zich daarom te zullen onthouden bij een officiële stemming. Het voorstel gaat daarom op dit moment niet door naar de triloog-fase.
- De JBZ-Raad keurde de strategische JBZ-richtsnoeren voor wetgevende en operationele planning op het gebied van vrijheid, veiligheid en justitie goed.
- De JBZ-Raad nam raadsconclusies aan over een strategischer inzet van het EU-visumbeleid.

1. Staat van het Schengengebied – Uitvoering van de prioriteiten voor de jaarlijkse Schengenraadscyclus: veiligheidsverhoging door digitalisering

De Europese Commissie (Commissie) gaf tijdens dit agendapunt een overzicht van de recente migratiecijfers naar en binnen de EU. Vervolgens vond een uitgebreide tafelronde plaats. Er was brede eensgezindheid onder lidstaten over het belang van robuuste buitengrenzen en digitalisering van grenssystemen voor een veilig Schengengebied, mede gezien de onzekere situatie in het Midden-Oosten en de Sahel-regio. Nederland vroeg om aanvullende monitoring en snelle respons van Frontex in het geval de druk aan de Schengenbuitengrenzen te hoog wordt, hetgeen Frontex heeft toegezegd. Ten aanzien van digitalisering benadrukte een aantal lidstaten dat vooral focus moet liggen op betere naleving van huidige regels, implementatie van bestaande systemen en verbetering van de interoperabiliteit, en niet op (ontwikkeling van) nieuwe systemen. Ook werd door een aantal lidstaten het belang van passende en toegankelijke EU-financiering voor de digitaliseringsopgave benadrukt. Ten slotte wezen enkele lidstaten in het kader van sterke buitengrenzen op de kort voor de JBZ-Raad verschenen mededeling van de Commissie⁴, waarin werd ingegaan op maatregelen die lidstaten kunnen inzetten om instrumentalisering van migratie tegen te gaan. Uw Kamer ontvang hiervan separaat een appreciatie.

2. Interoperabiliteit

De Commissie lichtte het op 4 december jl. gepubliceerde aanvullende voorstel voor de Entry/Exit Systeem-verordening toe. Dit aanvullende voorstel maakt gefaseerde inwerkingtreding mogelijk. Uw Kamer wordt separaat via een BNC-fiche over de kabinetsappreciatie van het aanvullende voorstel geïnformeerd. De Commissie heeft benadrukt dat de gereedheidsverklaringen van alle lidstaten noodzakelijk zijn voor een gefaseerde inwerkingtreding. Lidstaten verwelkomden het voorstel, maar gaven ook aan de tekst van het voorstel nog te bestuderen. Meerdere lidstaten vroegen om een realistische implementatieplanning door eu-LISA. Het Voorzitterschap heeft eu-LISA verzocht eind januari 2025 tot

⁴ De mededeling is te vinden via: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2024%3A570%3AFIN>

een herziene versie van de interoperabiliteits-*roadmap* te komen⁵, met 2027 als streefdatum voor de afronding van de gehele interoperabiliteitsarchitectuur.

3. Besluit van de Raad tot vaststelling van de datum voor de afschaffing van de personencontroles aan de landbinnengrenzen met Bulgarije en Roemenië

De JBZ-Raad stemde unaniem in met het opheffen van de persoonscontroles aan de landsgrenzen met en tussen Bulgarije en Roemenië per 1 januari 2025. Daarmee treden Bulgarije en Roemenië per 1 januari 2025 volledig toe tot het Schengengebied.

Nederland kwam in december 2023 tot de conclusie dat Bulgarije en Roemenië voldoen aan de gestelde voorwaarden voor Schengentoe-treding en kon toen instemmen met de volledige toetreding van Roemenië en Bulgarije tot het Schengengebied. Voorts zijn Bulgarije en Roemenië met Hongarije, Oostenrijk op 22 november jl. een gezamenlijke verklaring overeengekomen waarin zij zich opnieuw committeerden aan de eerdere verklaring, en afspraken maakten over aanvullende maatregelen om het buitengrensbeheer verder te versterken en dat binnengrenscontroles in ieder geval nog zes maanden van kracht blijven. Ook heeft Frontex, in reactie op een verzoek van Nederland daartoe, toegezegd om aanvullend te monitoren en snel te reageren indien de druk aan de Schengenbuitengrenzen te hoog wordt. Doorlopende monitoring via de bestaande mechanismes blijft daarnaast essentieel.

4. Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen

Een kleine groep landen waaronder Nederland, gaf aan de gedeeltelijke algemene oriëntatie voor de CSAM-Verordening niet te kunnen steunen en zich daarom te zullen onthouden bij een officiële stemming. Deze groep landen vormt een blokkerende minderheid. De bezwaren van deze lidstaten zien net als in het geval van Nederland op het detectiebevelonderdeel van de CSAM-Verordening.⁶ Het Voorzitterschap concludeerde dat er meer werk nodig is voordat een akkoord gesloten kan worden en de triloog van start kan gaan.

5. Strategische richtsnoeren voor wetgevende en operationele planning op het gebied van vrijheid, veiligheid en justitie

De JBZ-Raad keurde, zonder interventie of discussie, de strategische JBZ-richtsnoeren voor wetgevende en operationele planning op het gebied van vrijheid, veiligheid en justitie goed.⁷ De Commissie werd opgeroepen om de richtsnoeren mee te nemen bij het opstellen van het nieuwe Commissie werkprogramma.

⁵ De eerdere *Roadmap* is vastgesteld tijdens de JBZ-Raad van 19–20 oktober 2023, zie Kamerstukken II, 2023–24, 32 317, nr. 861

⁶ Zie eerdere brieven over de CSAM-Verordening, van 1 oktober en 29 november, Kamerstukken II, 2024–25, 34 843, nr. 113 en Kamerstukken II, 2024–25, 32 317, nr. 906.

⁷ De JBZ-richtsnoeren zijn gepubliceerd en te vinden via: Justice and home affairs ministers define priorities for next five years - Consilium. Zie ook de geannoteerde agenda bij deze JBZ-Raad, Kamerstukken II, 2024–25, 32 317, nr. 907.

6. Migratie en asiel: implementatie van hervormingen op het gebied van migratie en asiel

Onder dit agendapunt werd stilgestaan bij de voortgang van de implementatie van het Asiel- en Migratiepact. De Commissie stelde vast dat ten tijde van het plaatsvinden van de JBZ-Raad nog niet alle lidstaten hun nationale implementatieplan hadden ingediend en maande lidstaten dit alsnog met spoed te doen. Nederland heeft de Commissie en het inkomend Voorzitterschap opgeroepen op een volgende JBZ-raad op basis van de informatie uit de nationale implementatieplannen een strategische discussie te agenderen om gezamenlijk de voortgang te kunnen monitoren en uitdagingen te identificeren. Meerdere lidstaten, waaronder Nederland, riepen daarnaast op tot een tijdig voorstel van de Commissie voor de allocatie van de implementatiemiddelen die in de tussentijdse herziening van het Meerjarig Financieel Kader zijn gereserveerd.

Daarnaast wees de Commissie in de JBZ-Raad op de mogelijkheid om vrijwillig onderdelen van het Pact, zoals screenings- en grensprocedures en vrijwillige solidariteit, versneld te implementeren en moedigde de lidstaten aan hier gezamenlijk aan te werken. Het gaat om versnellingen die mogelijk zijn binnen het nu nog geldend acquis. Meerdere lidstaten, waaronder Nederland, toonden interesse in deze versnelde implementatie en gaven aan daarbij graag gezamenlijk op te trekken. Enkele lidstaten benadrukten dat ook bij versnelling de balans tussen solidariteit en verantwoordelijkheid behouden moet blijven, en dat versnelde implementatie niet ten koste mag gaan van voortgang op de implementatie van het gehele Pact.

7. Uitdagingen op het gebied van veiligheid: beoordeling door de Inlichtingen Adviesraad

Namens de European Domestic Security Intelligence Services (EDSIS) gaven de directeurs van de Hongaarse binnenlandse veiligheidsdienst en contraterrorismediens een toelichting over de veiligheidsuitdagingen van de EU. Hierbij werden de situatie in Israël en Gaza, de oorlog in Oekraïne, de dreiging die uitgaat van ISKP, de verspreiding van propaganda en online radicalisering van jongeren, het misbruik van migratiestromen door terroristen, en de hybride en cyberdreigingen met name afkomstig vanuit Rusland en China toegelicht. Daarnaast benadrukt de EDSIS het belang van het Niinistö-rapport⁸ en herhaalde diens oproep tot versterking van inlichtingsamenwerking. De Commissie reageerde daarop en gaf aan dat opvolging van het Niinistö-rapport met prioriteit zal worden opgepakt.

Tot slot werd ingegaan op de veiligheidsdreigingen die zijn ontstaan door de recente ontwikkelingen in Syrië. De EU-contraterrorismecoördinator gaf daarbij drie aanbevelingen en riep de lidstaten op om 1) aandacht te hebben voor public messaging; 2) actief betrokken te blijven bij belangrijke spelers in de regio, zoals Turkije; 3) na te denken over hoe om te gaan met HTS, aangezien een dialoog met deze partij van belang is, maar zij als terroristische organisatie is aangemerkt door de EU.

⁸ Zie: Report: Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness | European Commission, zie ook de aanbiedingsbrief bij de geannoteerde agenda bij deze JBZ-Raad, Kamerstukken II, 2024–25, 32 317, nr. 907, voor een eerste Kabinetsreactie op het rapport.

8. Innovatieve partnerschappen en de situatie in Syrië

De lunchbespreking viel uiteindelijk uiteen in twee tafelrondes: de reeds geplande ronde over innovatieve partnerschappen en terugkeer, en een ronde die op verzoek van de lidstaten werd ingelast over de zich snel ontwikkelende situatie in Syrië.

In de tafelronde over innovatieve partnerschappen bevestigde de Commissie dat het voorstel voor de herziening van de Terugkeerrichtlijn eerder zal verschijnen dan aangekondigd (maart 2025), en dat bij deze herziening ook de juridische ruimte voor innovatieve partnerschappen wordt betrokken. Daarnaast zegde de Commissie toe het concept terugkeerhubs nader te zullen verkennen en spoedig met de herziening van het veilig derde landenconcept te komen. Een grote groep lidstaten, waaronder Nederland, toonde zich voorstander van innovatieve partnerschappen. Er was veel steun voor het verder uitwerken van de genoemde wetswijzigingen. De lidstaten waren het er ook over eens dat, om aan deze initiatieven samen te kunnen werken met derde landen, brede partnerschappen nodig zijn die alle beschikbare beleidsterreinen en -instrumenten beslaan. Enkele lidstaten benadrukten dat innovatieve oplossingen niet ten koste mogen gaan van de implementatie van het Pact en de effectiviteit van andere migratiepartnerschappen met derde landen.

In de tafelronde over de situatie in Syrië werden zorgen over de onzekere en volatiele situatie in het Midden-Oosten breed gedeeld. Meer dan de helft van de lidstaten heeft inmiddels een besluit- en vertrekmoratorium voor Syrische asielverzoeken afgekondigd. Er was steun voor een Europees gecoördineerde en stapsgewijze aanpak, met name op het terrein van terugkeer, waarbij oog is voor de nu nog onduidelijke situatie ter plaatse.

9. Toegang tot gegevens voor een doeltreffende rechtshandhaving: eindrapport van de «High-Level Group»

Zowel het Voorzitterschap als de Commissie onderstreepte het belang van de aanbevelingen die zijn gedaan door de High Level Groep (HLG). De Commissie lichtte toe aan de slag te zullen gaan met een *Roadmap* waarin de aanbevelingen worden uitgewerkt er waarvoor ondersteuning door de lidstaten, tech industrie en relevante stakeholders wordt gezocht. Een groot aantal lidstaten sprak steun uit voor de aanbevelingen en gaf aan te willen participeren in de verdere implementatie van de *Roadmap*. Ook benadrukte de JBZ-Raad het belang van een goede communicatiestrategie waarin duidelijk wordt gemaakt dat waarborgen voor burgers zullen worden gegarandeerd.

Het Voorzitterschap concludeerde dat via de «A-agenda» (hamerstukken agenda) de Raadconclusies unaniem zijn aangenomen waarmee brede steun wordt uitgesproken voor het werk van de HLG.⁹

10. De strijd tegen drugshandel en georganiseerde criminaliteit

Het Voorzitterschap benadrukte het belang van het onderwerp en liep de punten uit de voortgangsrapportage langs. Tijdens het Hongaarse voorzitterschap is onder andere het werk aan de EU-havenalliantie voortgezet en de samenwerking met derde landen zoals Latijns-Amerika en de Westelijke-Balkan verder versterkt. De Commissie benadrukte het

⁹ De raadsconclusies zijn gepubliceerd en te vinden via: Access to data: Council calls for challenges for law enforcement to be addressed - Consilium

belang van de doorontwikkeling van de bestrijding van georganiseerde (drugs)criminaliteit, wat onder andere zal worden vormgegeven met de komst van een nieuwe EU-veiligheidsstrategie, een nieuw actieplan tegen drugshandel en de doorontwikkeling van de Ports Alliance middels een EU-havenstrategie.

11. Overige onderwerpen

a. EU-Westelijke Balkan ministerieel forum voor Justitie en Binnenlandse Zaken (Budva, 28–29 oktober 2024)

= Debriefing van het Voorzitterschap

Het Voorzitterschap koppelde terug over de bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Westelijke-Balkan landen. De samenwerking met de Westelijke Balkan is verbeterd en de gesprekken tussen agentschappen lopen goed. Het Voorzitterschap gaf aan dat uitdagingen worden voorzien op het gebied van opvangcapaciteit, asiel, migratie en terugkeer. Ook de strijd tegen georganiseerde criminaliteit en illegale drugshandel blijven aandachtspunten.

b. 7e ministeriële conferentie van het Boedapest-proces (Boedapest, 11–12 november 2024)

= Informatie van het Voorzitterschap

Het Voorzitterschap blikte terug op deze conferentie, waarbij een ministeriële verklaring is aangenomen met zes prioriteiten en domeinen voor verdere samenwerking zijn geïdentificeerd.

c. Werkprogramma van het aantredende Voorzitterschap

= Presentatie van Polen

Het inkomend Poolse Voorzitterschap lichtte haar prioriteiten toe, die in het teken zullen staan van veiligheid. De focus zal liggen op: het tegengaan van irreguliere migratie, inclusief instrumentalisering; terugkeer en partnerschappen; de opvang van Oekraïners; het monitoren en neutraliseren van dreigingen tegen de interne veiligheid van de EU gerelateerd aan gewapende conflicten; het bestrijden van georganiseerde criminaliteit; en het versterken van de paraatheid en weerbaarheid van de EU op basis van het Niinisto-rapport.

d. Paraatheid Unie Finland

Finland riep de JBZ-Raad op om aan de slag te gaan met Europese samenwerking op paraatheid en verwees daarbij naar het Niinisto-rapport als vertrekpunt. Finland deed verder de oproep dat de JBZ-Raad vaker spreekt over weerbaarheid en veiligheid.

II. Justitie

Belangrijkste resultaten

- De JBZ-Raad stemde in met de algemene oriëntatie op de Richtlijn inzake minimumvoorschriften ter voorkoming en tegengaan van mensensmokkel en op de Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik van kinderen. Ook stemde de Raad in met de gedeeltelijke algemene oriëntatie op de Richtlijn tot harmonisatie van bepaalde aspecten van het insolventierecht.
- De Raadsconclusies over maatregelen ter bevordering van het concurrentievermogen op het gebied van civielrecht en Raadsconclusies over AI en justitie zijn tijdens de JBZ-Raad aangenomen.

- Bij de bespreking van de toekomst van het EU-strafrecht spraken alle lidstaten steun uit voor de ontwikkeling van niet-bindende modelbepalingen in het EU-strafrecht. Verder willen vrijwel alle lidstaten geen algehele herziening van de instrumenten voor wederzijdse erkenning.

1. Richtlijn inzake wijziging minimumnormen ter voorkoming en tegengaan van mensensmokkel

Het Voorzitterschap constateerde brede steun voor de algemene oriëntatie bij de Richtlijn inzake minimumvoorschriften ter voorkoming en tegengaan van mensensmokkel. Een aantal lidstaten benadrukte het belang van de richtlijn en benoemde voor hen relevante elementen. Een lidstaat kon de algemene oriëntatie niet steunen omdat deze graag de humanitaire clausule in het corpus van de richtlijn had gezien in plaats van in de preambule.

2. Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik van kinderen

De Raad stemde in met de algemene oriëntatie (AO) op de herziening van de Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting en van materiaal van seksueel misbruik van kinderen. Deze is gericht op de verdere aanscherping en harmonisering van strafbaarstellingen op het terrein van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen, de opsporing en vervolging daarvan en versterking van preventie en ondersteuning aan slachtoffers.

Het Voorzitterschap lichtte ter introductie enkele punten uit de algemene oriëntatie uit, met name het concept «consent» dat in de richtlijn gebruikt wordt in strafbaarstellingen voor seksuele activiteiten met seksueel meerderjarige kinderen. Het Voorzitterschap gaf aan tevreden te zijn met het compromis.

Een kleine groep lidstaten kon niet instemmen met de algemene oriëntatie of onthield zich van stemming omdat ze een uitgebreidere definitie van «consent» wilden. Enkele andere lidstaten onderschreven de wens tot een uitgebreidere definitie maar konden de AO wel steunen. Weer een andere groep lidstaten sprak expliciet steun uit voor de AO, inclusief de wijze waarop «consent» erin terecht is gekomen.

Nederland sprak steun uit voor de algemene oriëntatie en benadrukte dat dit een belangrijke stap is voor het beschermen van kinderen in de EU tegen seksueel misbruik. Nederland kon de in de algemene oriëntatie opgenomen definitie van «consent» steunen nu deze aansluit bij artikel 36, tweede lid, van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het Verdrag van Istanbul). In een bij de richtlijn opgenomen overweging is dit begrip van een nadere uitleg voorzien, waarin onder meer wordt ingegaan op situaties waarin het slachtoffer niet in staat is een vrije wil te bepalen. Deze overweging is op voorspraak van Nederland opgenomen.

3. Richtlijn tot harmonisatie van bepaalde aspecten van het insolventierecht

De nieuwe Eurocommissaris voor Democratie, Justitie en de Rechtsstaat, Michael McGrath, stelde zichzelf voor aan de JBZ-Raad en lichtte zijn prioriteiten toe. Zijn prioriteit zal met name liggen bij de rechtsstaat en democratie, corruptiebestrijding, aanpak georganiseerde criminaliteit en digitalisering van het justitiesysteem.

Het Voorzitterschap benadrukte het belang van concurrentievermogen en verwees naar de Boedapest verklaring. Het Voorzitterschap gaf verder aan dat het gaat om minimumharmonisatie en dat landen meer mogen doen indien gewenst.

De Commissie onderstreepte het belang van harmonisatie van het insolventierecht voor de kapitaalmarktunie, vanwege de rechtszekerheid. De Commissie hoopte op een voortvarend vervolg van de onderhandelingen op de overige delen en noemde als streven tot een politiek akkoord te kunnen komen in juni van het komend jaar. Wel moet het Europees Parlement nog een positie bereiken.

Een enkele lidstaat steunde de gedeeltelijke algemene oriëntatie, maar gaf al aan geen steun te kunnen verlenen bij enkele openstaande titels. Polen gaf aan tijdens hun voorzitterschap te streven naar afronding van de onderhandelingen.

De JBZ-Raad ging verder zonder discussie akkoord met de gedeeltelijke algemene oriëntatie op Titels I, II, III, V en VIII van de Richtlijn inzake gedeeltelijke harmonisatie van het insolventierecht.

4. Strategische richtsnoeren voor wetgevende en operationele planning op het gebied van vrijheid, veiligheid en justitie

Het Voorzitterschap gaf een korte toelichting op de strategische richtsnoeren. De Commissie gaf aan tevreden te zijn met het opnemen van de passage over bespreking van de rechtsstaat in de JBZ-Raad op basis van het jaarlijkse rechtsstaatrapport van de Commissie. De Commissie wil graag deelnemen aan deze discussies. Verder ondersteunde de Commissie nadrukkelijk de passages over onder andere kunstmatige intelligentie in justitie, de rol van agentschappen, interoperabiliteit van IT systemen, de naleving van grondrechten en de verbetering van het bestaande acquis op civielrecht.

5. Conclusies over maatregelen ter bevordering van het concurrentievermogen van de EU en haar lidstaten op het gebied van civielrecht

Tijdens de JBZ-Raad zijn Raadsconclusies over maatregelen ter bevordering van het concurrentievermogen van de EU en haar lidstaten op het gebied van civielrecht goedgekeurd.¹⁰

6. Het gebruik van kunstmatige intelligentie op het gebied van justitie

Tijdens de JBZ-Raad zijn Raadsconclusies over het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) op het gebied van justitie goedgekeurd.¹¹

De lunchbespreking stond vervolgens ook in het teken van dit thema, het gebruik van kunstmatige intelligentie in het justitiedomein. Door alle lidstaten, inclusief Nederland, en de Commissie werd het belang van gedachtewisselingen en uitwisseling van *best practices* onderstreept en lidstaten gaven voorbeelden van het gebruik van AI in het justitie-domein. Zo wordt AI ingezet voor het begrijpelijker maken van juridische teksten, vertaalwerk, anonimiseren van uitspraken.

¹⁰ De raadsconclusies moeten nog worden gepubliceerd, en zullen te vinden zijn onder ST16570/24.

¹¹ De raadsconclusies zijn gepubliceerd en te vinden via: Artificial intelligence (AI): Council approves conclusions to strengthen EU's ambitions - Consilium

Nederland onderstreepte de toegevoegde waarde die AI kan hebben voor het verbeteren van de toegang tot het recht voor burgers en bedrijven. Concrete AI-tools kunnen hier aan bijdragen. Zo lichtte Nederland de pilot toe waarin AI wordt gebruikt om complexe teksten begrijpelijk te maken.

7. Toekomst van het EU-strafrecht

Het Voorzitterschap vroeg de lidstaten om in een ronde tafel sessie te reflecteren op een door hem gepresenteerd voorstel ten aanzien van modelbepalingen en op de vraag of er behoefte is aan brede herziening van het EU-kader voor wederzijdse erkenning.

De Commissie steunde het voorstel voor nieuwe modelbepalingen, aangezien deze kunnen zorgen voor meer coherentie. De Commissie ziet dat sommige instrumenten gemoderniseerd moeten worden en wil werken aan een meer coherent en logisch systeem. In het najaar van 2025 verwacht de Commissie afronding van een onderzoek naar instrumenten die eventueel versterking behoeven. De Commissie sprak in dit kader verder over een gemeenschappelijke visie op de toekomst van het EU-strafrecht.

Eurojust stelde dat de instrumenten voor wederzijdse erkenning de kern van diens werkzaamheden zijn. Hierbij wees Eurojust op noodzaak voor goede interactie tussen instrumenten. Eurojust verwelkomde de discussie en riep op de praktijk hier goed bij te betrekken.

In een volledige tafelronde spraken alle lidstaten, inclusief Nederland, steun uit voor het voortzetten van de gesprekken over het opstellen van niet-bindende modelbepalingen. Hierbij benadrukten lidstaten het belang van consistentie in het EU-strafrecht. Ook kunnen modelbepalingen toekomstige onderhandelingen over wetgeving efficiënter maken. Lidstaten spraken de wens uit over de modelbepalingen afstemming te zoeken met het Europees Parlement en de Commissie. Verder gaven vrijwel alle lidstaten, net zoals Nederland, aan dat zij geen algehele herziening van de instrumenten voor wederzijdse erkenning voorstaan. De focus moet liggen op het verbeteren van de uitvoering van de bestaande instrumenten. Eventuele herziening moet alleen als het doelgericht is, toegevoegde waarde heeft voor de praktijk en er een effectbeoordeling aan voorafgaat. Daarbij stelden enkele lidstaten tevens dat rekening moet worden gehouden met de nationale stelsels en dat «soft law» de voorkeur heeft boven nieuwe wetgeving. Tevens gaf een aantal lidstaten aan jurisprudentie van het EU Hof van Justitie niet in wetgeving te willen vastleggen.

Nederland steunde nadrukkelijk de modernisering van modelbepalingen in het materieel strafrecht als investering in de kwaliteit van het EU-strafrecht. Ook steunde Nederland de oproep tot afstemming met de Commissie en het Europees Parlement. Net als de meeste lidstaten is Nederland geen voorstander van een alomvattende herziening van het EU-strafrecht. Wel stond Nederland open voor een herziening van specifieke instrumenten, wanneer dat toegevoegde waarde voor de praktijk heeft. Hierbij noemde Nederland specifiek de richtlijn Europees Onderzoeksbevel en de onderlinge verhouding tussen de kaderbesluiten Europees Aanhoudingsbevel en Overdracht gevonnisde personen.

Het Voorzitterschap herhaalde de steun voor verdere uitwerking van niet-bindende modelbepalingen en het belang van samenwerking met de andere EU-instellingen. Ook concludeerde het Voorzitterschap dat de meeste lidstaten een algehele herziening van instrumenten voor wederzijdse erkenning niet steunen.

8. Europees Openbaar Ministerie (EOM)

Dit onderwerp werd, vanwege de afwezigheid van de Hoofdaanklager van het EOM, uiteindelijk van de agenda van de JBZ-Raad gehaald.

9. Toegang tot gegevens voor een doeltreffende wetshandhaving: eindverslag van de «High-Level Group»

Het Voorzitterschap blikte terug op de bespreking van dit onderwerp op de Home-dag, waar is aangegeven dat het momentum behouden moet worden. Enkele aanbevelingen uit het rapport van de High-Level Group zijn van belang voor justitie, waaronder gegevensbewaring en juridische verplichtingen voor online platforms. Hierover zijn duidelijke aanbevelingen opgenomen in het rapport.

Eurocommissaris McGrath erkende het werk van de High-level Group en nam nota van de Raadsconclusies. De Commissie gaf aan betrokken te willen blijven bij de uitwerking van de aanbevelingen, waarbij toekomstige technologische ontwikkelingen en jurisprudentie van het EU Hof van Justitie in acht moeten worden genomen.

Eurojust was positief over zijn betrokkenheid bij de High-Level Group. Eurojust benadrukte het belang van de gerechtelijke dimensie bij de routekaart en het belang van bewaringstermijnen. Een duidelijk en samenhangend kader voor dataretentie is daarbij essentieel.

10. De strijd tegen drugshandel en georganiseerde criminaliteit

Het Voorzitterschap gaf een toelichting op de eigen voortgangsrapportage. Samenwerking met derde landen en de private sector is van belang. Verder meldde het Voorzitterschap dat het Europese netwerk georganiseerde criminaliteit (EJOEN) eind september is gestart.

De Commissie benadrukt het belang van aanpak van georganiseerde criminaliteit vanwege de grote impact op de maatschappij. Volgens de Commissie speelt digitalisering hierbij een belangrijke rol aangezien criminele netwerken makkelijker grensoverschrijdend kunnen opereren. De Commissie benadrukte het belang van de doorontwikkeling van de bestrijding van georganiseerde (drugs)criminaliteit en noemde daarbij onder andere het belang van het EJOEN alsook de samenwerking met EMPACT. Tot slot benadrukte de Commissie dat versterking van de internationale samenwerking op dit onderwerp een prioriteit is.

11. Russische agressie tegen Oekraïne: strijd tegen straffeloosheid

Het Voorzitterschap gaf een korte introductie, waarna de Commissie diens prioriteiten presenteerde, te weten middelen voor Eurojust, de Claims-commissie en het schaderegister.

Eurojust benadrukte het belang van dit onderwerp en gaf een toelichting op de activiteiten van onder andere de JIT-teams en als gastheer van de ICPA. Enkele lidstaten spraken waardering uit voor de inzet van de Commissie en Eurojust en benadrukten het belang van de strijd tegen straffeloosheid.

12. Het verbeteren van het Europees onderzoeksbevel (EOB): resultaten van het eindverslag over wederzijdse evaluaties (10e ronde)

Het Voorzitterschap benadrukte het belang van het EOB bij grensoverschrijdende onderzoeken. Ook stelde het Voorzitterschap dat *peer-to-peer*-evaluaties kunnen bijdragen aan wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten. Uit het verslag blijkt dat het EOB in de praktijk goed werkt, hetgeen te danken is aan de inzet van de lidstaten. Wel is er een aantal verbeterpunten aan het licht gekomen, waaronder het onderscheppen van communicatie en het grensoverschrijdend tracken van voertuigen.

De Commissie gaf aan de aanbevelingen verder te zullen bestuderen, met name wat betreft de hiervoor genoemde verbeterpunten.

13. Overige onderwerpen

a. EU-Westelijke Balkan ministerieel forum voor Justitie en Binnenlandse Zaken (Budva, 28–29 oktober 2024)

Het Voorzitterschap blikte kort terug op de vergadering, waarin onder andere is gesproken over grensoverschrijdende samenwerking in het kader van bestrijding van georganiseerde criminaliteit en de Russische agressie tegen Oekraïne.

b. EU-VS onderhandelingen inzake e-evidence

De Commissie meldde dat er vooruitgang is geboekt op een aantal elementen, onder andere met betrekking tot gegevensbescherming. Het streven is de onderhandelingen begin 2025 af te ronden.

c. Strijd tegen antisemitisme: ontwikkelingen op het gebied van de bestrijding van antisemitisme

Het Voorzitterschap gaf aan dat de strijd tegen antisemitisme voor hen een van de prioriteiten is geweest. De raadsverklaring op dit terrein is een belangrijk resultaat.¹² Het Voorzitterschap benadrukte dat dit een onderwerp is wat blijvende aandacht vraagt.

d. Werkprogramma van het inkomend Voorzitterschap

Het inkomend Poolse voorzitterschap lichtte zijn prioriteiten toe. Tegen de achtergrond van de eigen ervaringen, prioriteert Polen de rechtsstaat, onder andere in het kader van uitbreiding, en richt zich daarbij ook op versterking van het maatschappelijk middenveld. Verder zijn prioriteiten de toekomst van het EU-strafrecht, civielrechtelijke dossiers zoals de ouderschapsrichtlijn, insolventierecht en toewijzing van claims, en digitalisering van justitie.

¹² Zie: Fostering Jewish life and combating antisemitism: Council approves declaration - Consilium